

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

297

Rola podmiotów sektora publicznego, gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w kreowaniu i wspieraniu zrównoważonego rozwoju

Redaktorzy naukowi

Jacek Adamek

Teresa Orzeszko

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Dorota Pitulec

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2013

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-334-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Bartosz Bartniczak: Pomoc publiczna jako instrument wspierający ochronę środowiska w Polsce.....	13
Szymon Bryndziak: Wybrane preferencyjne rozwiązania w podatku dochodowym od osób fizycznych a nierówności społeczne.....	23
Dorota Burzyńska: Bariery implementacji koncepcji budżetu zadaniowego w jednostkach samorządu terytorialnego.....	32
Anna Doś: Analiza skłonności mieszkańców województwa śląskiego do ponoszenia kosztów ograniczenia zużycia zasobów naturalnych.....	41
Justyna Dyduch: Wpływ przychodów ze sprzedaży praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia energii na sytuację finansową wybranych przedsiębiorstw	51
Krzysztof Dziadek: Rola ewaluacji w dystrybucji środków pomocowych z Unii Europejskiej.....	62
Aleksandra Ferens: Rachunkowość jako system pomiaru dokonań jednostki gospodarczej w środowisku przyrodniczym.....	72
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: Zróżnicowanie kosztów pracy w Polsce i krajach Unii Europejskiej w warunkach zrównoważonego rozwoju.....	83
Katarzyna Goldman: Analiza płynności finansowej z uwzględnieniem strategii dochód–ryzyko.....	92
Wojciech Hasik: Wartość godziwa w kontekście zrównoważonego rozwoju.	102
Beata Iwasieczko: Ład korporacyjny w warunkach zrównoważonego wzrostu a rachunkowość.....	109
Wiesław Janik: Polityka klimatyczna UE jako czynnik kosztotwórczy produkcji energii elektrycznej	118
Angelika Kaczmarczyk: Mała przedsiębiorczość a jednostki samorządu terytorialnego	127
Anna Katola: Rola samorządu terytorialnego w zrównoważonym rozwoju obszarów wiejskich.....	136
Dariusz Kielczewski: Zielone zamówienia publiczne jako przejaw działań finansowych sektora publicznego na rzecz zrównoważonego rozwoju	147
Anna Kobialka, Elżbieta Kołodziej: Wpływ polityki podatkowej gmin na rozwój regionu na przykładzie województwa lubelskiego.....	156
Joanna Koczar: Społeczna odpowiedzialność biznesu a rosyjskie społeczeństwo	166

Bożena Kolosowska, Agnieszka Huterska: Wpływ działań społecznie odpowiedzialnych na redukcję kosztów operacyjnych na przykładzie wybranych spółek giełdowych należących do RESPECT Index	176
Dariusz Kotarski: Zrównoważony rozwój uzdrowiska a realizacja funkcji zaspokajania potrzeb zdrowotnych	186
Barbara Kryk: Analiza kosztów i korzyści w ocenie efektywności ekologicznej i społecznej.....	195
Alina Kulczyk-Dynowska: Inwestycje infrastrukturalne Karkonoskiego Parku Narodowego a zrównoważony rozwój obszaru.....	205
Agnieszka Lorek: Finansowanie gospodarki odpadami komunalnymi	215
Dorota Michalak: Zarządzanie ryzykiem pogodowym w przedsiębiorstwach regionu łódzkiego na przykładzie branży budowlanej. Analiza dostępnych instrumentów zabezpieczających.....	224
Monika Myszowska: Nierówności społeczne a ulgi w polskim systemie podatkowym – przykład ulgi na wychowanie dzieci w podatku dochodowym od osób fizycznych	234
Marek Ossowski: Idea ośrodków odpowiedzialności a społeczna odpowiedzialność podmiotów gospodarczych.....	243
Katarzyna Piotrowska: Innowacje a rachunkowość.....	254
Marta Postuła: Korekta fiskalna narzędziem utrzymywania finansów publicznych w równowadze.....	263
Michał Ptak: Metody internalizacji kosztów zewnętrznych związanych z emisją gazów cieplarnianych.....	273
Paulina Sławińska: Wpływ ulg podatkowych na pogłębienie nierówności społecznych w Polsce	282
Ewa Spigarska: Świadomość społeczna mieszkańców w zakresie gospodarki odpadami na przykładzie wspólnot mieszkaniowych.....	290
Katarzyna Strzała-Osuch, Olexandr Petushyn'sky: Społeczno-ekonomiczno-środowiskowe koszty i korzyści wydobywania gazu łupkowego w Polsce na tle doświadczeń amerykańskich	300
Piotr Szczypa: Strategiczna karta wyników jako narzędzie rachunkowości społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa – aspekty proekologiczne.....	310
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: Pojęcia zrównoważonego rozwoju i równoważenia rozwoju dla potrzeb finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	319
Damian Walczak: Środki z UE w gospodarstwach rolnych jako element strategii zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w Polsce	328
Joanna Wieczorek: Rachunek kosztów działań usług medycznych jako podstawa wyboru efektywnych kontraktów.....	337
Stanisław Wieteska: Realizacja idei zrównoważonego rozwoju w zakresie gospodarki odpadami w Polsce w latach 2000-2011	347

Jolanta Wiśniewska: Badanie sprawozdań finansowych małych i średnich przedsiębiorstw	358
Izabela Witczak: Znaczenie strategii zarządzania kapitałem obrotowym firmy	368
Wojciech Zbaraszewski: Finansowanie obszarów chronionych w Federacji Rosyjskiej	378
Dagmara K. Zuzek: Teoria a praktyka wobec koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce.....	387

Summaries

Bartosz Bartniczak: State aid as an instrument supporting environmental protection in Poland	22
Szymon Bryndziak: Selected tax expenditures in personal income tax in the context of social inequalities	31
Dorota Burzyńska: Barriers of implementing the concept of performance budget in local government units	40
Anna Doś: Analysis of Silesia inhabitants propensity to bear the costs of limiting natural resources exploitation.....	50
Justyna Dyduch: Influence of revenues from sales of energy certificates on the financial situation of selected enterprises.....	61
Krzysztof Dziadek: The role of evaluation in the distribution of EU funds... ..	71
Aleksandra Ferens: Accounting as a system for measuring achievements of business entity in natural environment.....	82
Joanna Florek, Dorota Czerwińska-Kayzer: The diversification of labour costs in Poland and the European Union in the conditions of sustainable development.....	91
Katarzyna Goldman: Financial liquidity analysis including risk-return strategy	101
Wojciech Hasik: Fair value in the context of sustainable development	108
Beata Iwasieczko: Corporate governance in terms of sustainable growth and accounting.....	117
Wiesław Janik: Climate policy of the European Union as a cost-generating factor in electricity production	126
Angelika Kaczmarczyk: Small enterprises and local government	135
Anna Katola: The role of local government in the sustainable development of rural areas	146
Dariusz Kielczewski: Green public procurement as a manifestation of financial activities of public sector for sustainable development.....	155
Anna Kobiółka, Elżbieta Kołodziej: Impact of communes fiscal policy on regional development basing upon Lublin Voivodeship.....	165

Joanna Koczar: Corporate social responsibility versus Russian society.....	175
Bożena Kołosowska, Agnieszka Huterska: The influence of socially responsible actions on reduction of operational costs performed by selected public limited companies listed on the RESPECT Index	185
Dariusz Kotarski: Sustainable development of spas and a function of meeting health needs	194
Barbara Kryk: Cost-Benefit Analysis in the assessment of the environmental and social effectiveness	204
Alina Kulczyk-Dynowska: Infrastructural investments of the Karkonosze National Park vs. sustainable development of the area.....	214
Agnieszka Lorek: Financing of municipal waste system	223
Dorota Michalak: Weather risk management in companies in Łódź region as an example of the construction industry. An analysis of available hedging instruments	232
Monika Myszowska: Social inequalities and the reliefs in the Polish tax system – example of child-rearing allowance in personal income tax.....	242
Marek Ossowski: Idea of responsibility centers vs. corporate social responsibility	253
Katarzyna Piotrowska: Innovation and accounting	262
Marta Postuła: Fiscal adjustment as a tool for public finance balance maintenance.....	272
Michał Ptak: Measures for internalizing external costs of greenhouse gas emissions.....	281
Paulina Sławińska: Impact of tax reliefs on deepening of social inequalities in Poland	289
Ewa Spigarska: The citizens' public awareness of waste management on the example of housing associations.....	299
Katarzyna Strzala-Osuch, Olexandr Petushyns'ky: Socio-economic and environmental costs and benefits of shale gas extraction in the context of American experience.....	308
Piotr Szczypa: Balanced Scorecard as a corporate social responsibility accountancy tool – proecological aspects.....	318
Magdalena Ślebocka, Aneta Tylman: The concepts of sustainable development and balancing of development for financing needs by local authorities of Łódź Voivodeship.....	327
Damian Walczak: European Union funds in farms as an important element of sustainable development of rural areas in Poland	336
Joanna Wiczorek: Activity-Based Costing of medical services as a basis for choosing of effective medical contracts	346
Stanisław Wieteska: The implementation of sustainable development in the area of waste management in Poland in the years 2000-2011	357

Jolanta Wiśniewska: Research of small and medium enterprises financial reports	367
Izabela Witzak: The role of working capital policy management	377
Wojciech Zbaraszewski: Financing protected areas in Russia.....	386
Dagmara K. Zuzek: Theory and practice towards Corporate Social Responsibility of small and medium enterprises	395

Beata Iwasieczko

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ŁAD KORPORACYJNY W WARUNKACH ZRÓWNOWAŻONEGO WZROSTU A RACHUNKOWOŚĆ

Streszczenie: Skuteczność systemu ładu korporacyjnego organizacji gospodarczej jest zderminowana jakością informacji sprawozdawczej. Co w przypadku braku zaufania do organizacji gospodarczej determinuje stosowanie zasad społecznej odpowiedzialności (CSR) i implikuje konieczność raportowania w tym zakresie (np. w postaci raportu społecznej odpowiedzialności, raportu zrównoważonego rozwoju, raportu zintegrowanego). Stosowanie CSR powoduje powstanie nowej jakości komunikacji ze wszystkimi jej interesariuszami poprzez większą przejrzystość informacji sprawozdawczej – co może być dla organizacji źródłem jej wartości. Celem artykułu jest przedstawienie roli koncepcji zrównoważonego rozwoju w tworzeniu wartości organizacji gospodarczej z punktu widzenia jej komunikacji z interesariuszami.

Słowa kluczowe: społeczna odpowiedzialność, zrównoważony rozwój, rachunkowość, ład korporacyjny.

1. Wstęp

Brak zaufania do organizacji gospodarczej, będący np. następstwem kryzysów finansowych, determinuje zmiany w obszarze polityki informacyjnej i sprawozdawczości. Tak więc wzrasta znaczenie społecznej odpowiedzialności, gdyż w celu odbudowy zaufania organizacje starają się okazać wzrost zaangażowania w prowadzoną działalność społeczną, wykraczający poza wymogi prawne.

Dla realizacji celów organizacji gospodarczych, wynikających z ich wizji i misji, istotne znaczenie ma stosowanie przez te organizacje zasad ładu korporacyjnego. Jakość ładu korporacyjnego zależy m.in. od jakości informacji sprawozdawczych, będącej efektem stosowanych standardów rachunkowości (międzynarodowych, krajowych, branżowych).

Wzrost przejrzystości i odpowiedzialności działania organizacji gospodarczej (wymagany dobrymi praktykami ładu korporacyjnego), kwestia jej legitymizacji powodują konieczność stosowania zasad społecznej odpowiedzialności (*Corporate Social Responsibility* – CSR) [Rybak 2004, s. 11]. Powstają w związku z tym pytania:

- jak jest rozumiany zrównoważony rozwój?
- jakie zmiany implikuje stosowanie zasad CSR w aspekcie zrównoważonego rozwoju w komunikacji z interesariuszami organizacji?
- jakie wynikają z tego wymagania wobec rachunkowości?
- jakie wynikają z tego konsekwencje w aspekcie zarządzania informacjami i wiedzą w organizacjach gospodarczych w kontekście wymagań ładu korporacyjnego?

2. Koncepcja zrównoważonego rozwoju

Funkcjonowanie organizacji gospodarczych w warunkach globalizacji, konkurencyjnego rynku, kryzysów gospodarczych itp. pobudza je do poszukiwania nowych paradygmatów zarządzania, które wskażą drogę postępowania w kierunku osiągnięcia przez nie trwałej przewagi konkurencyjnej. W związku z tym organizacje gospodarcze podejmują wyzwania strategiczne oparte na założeniach zrównoważonego rozwoju, co pozwala na zapewnienie długoterminowej ciągłości prowadzenia działalności w dobrych relacjach ze wszystkimi grupami interesariuszy [Jabłoński 2010, s. 15].

Według jednej z wielu definicji istotą zrównoważonego rozwoju jest „dynamiczny rozwój gospodarki i społeczeństwa, który nie doprowadzi do zmian w środowisku (jego naruszenia) tam, gdzie jego stan jest dobry, bądź gdy stan środowiska jest zły (obszary zdegradowane) pozwoli na rozwój gospodarki, społeczeństwa i doprowadzi do poprawy stanu środowiska” [Wierzbicka-Mazur 2013]. Zrównoważony rozwój charakteryzują więc trzy cechy: zrównoważenie, trwałość i samopodtrzymywanie się rozwoju [Jabłoński 2010].

Należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że rozpatrując model zrównoważonego rozwoju w ujęciu perspektywicznym, nie sposób pominąć koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu jako źródła tworzenia zrównoważonej wartości w przedsiębiorstwie [Jabłoński 2010, s. 23]. Społeczna odpowiedzialność biznesu może być rozumiana jako efektywny proces zarządzania organizacją gospodarczą, który odpowiadając na możliwe do zidentyfikowania oczekiwania interesariuszy – powoduje wzrost jej konkurencyjności, zapewniając jej stabilność i trwały rozwój, jednocześnie kształtując korzystne warunki do rozwoju ekonomicznego i społecznego, tworząc zarówno wartość społeczną, jak i ekonomiczną [Paszkiewicz, Szadziwska 2011, s. 78-79]. Stosowanie koncepcji CSR ma wpływ na prowadzenie komunikacji ze wszystkimi interesariuszami organizacji, która to komunikacja może być źródłem wartości każdej organizacji.

3. Komunikacja jako czynnik wzrostu zaufania do organizacji gospodarczej i źródło jej wartości

Podobnie jak wzrasta znaczenie zaufania na rynku kapitałowym, tak wzrasta znaczenie komunikacji, gdyż kierunki rozwoju współczesnych rynków kapitałowych są

zbieżne z rosnącymi potrzebami informacyjnymi tych rynków. Skuteczna, efektywna komunikacja zwiększa transparentność przedsiębiorstwa rozumianą jako swobodny dostęp do aktualnej i wiarygodnej informacji [Żądło 2010, s. 187].

Komunikacja jest procesem celowym, dynamicznym, który jest zorientowany na wzajemne oddziaływanie i zrozumienie treści przekazywanych przez jego uczestników [Kuźbik 2010, s. 426]. Ponieważ oczekiwania interesariuszy w stosunku do współczesnej organizacji gospodarczej dotyczące jej przejrzystości i jakości komunikacji stały się bardzo wysokie, dlatego sama postawa organizacji gospodarczej odpowiedzialna społecznie czy środowiskowo wydaje się niewystarczająca. W związku z tym organizacje, w sposób kompleksowy, powinny przekazywać wymagane informacje swoim interesariuszom, przy zachowaniu zasad dialogu i umiejętności wykorzystywania informacji zwrotnej z otoczenia organizacji [Kuźbik 2010, s. 427].

Tak więc skuteczna, efektywna komunikacja może się stać źródłem wartości organizacji gospodarczej. Należy się zgodzić ze stwierdzeniem, że to na organizacjach gospodarczych ciąży obowiązek stałego komunikowania się z właścicielami i innymi interesariuszami. Głównymi narzędziami komunikacji są: raporty bieżące, raporty roczne, a także raporty ze społecznej odpowiedzialności, raporty zrównoważonego rozwoju, raporty społeczne [Mikołajek-Gocejna 2008, s. 461].

4. Raportowanie zrównoważonego rozwoju

Społeczna odpowiedzialność biznesu może być rozumiana jako koncepcja prowadzenia działalności gospodarczej przez tworzenie przejrzystych, długookresowych i trwałych relacji ze wszystkimi grupami interesu bezpośrednio i pośrednio zainteresowanymi jej funkcjonowaniem [Paszkiewicz, Szadzińska 2011, s. 78-79]. Dlatego realizacja koncepcji społecznej odpowiedzialności wymaga opracowania reguł uczciwej i otwartej komunikacji organizacji gospodarczej z interesariuszami, przy czym sposób i zakres ujawnień dotyczących CSR nie ma ustalonej formy i zależy od kierownictwa organizacji. Obecnie organizacje gospodarcze publikują raporty społeczne, raporty zrównoważonego rozwoju lub raporty środowiskowe, lub ujawniają informacje społeczne w raportach rocznych [Paszkiewicz, Szadzińska 2011, s. 78-79].

Standardy (narzędzia) społecznej odpowiedzialności wykorzystywane w procesie raportowania społecznej odpowiedzialności zrównoważonego rozwoju to [Lulewicz-Sas 2011, s. 332]:

- standardy procesu (*process standards*): określają procedury kształtowania relacji z interesariuszami, komunikacji, budowania systemów zarządzania (np. AA1000, GRI);
- standardy wyników (*performance standards*): określają, co jest dopuszczalne, a co nie (np. Global Compact, Konwencje MOP);
- standardy zasad (*foundation standards*): określają najlepszą praktykę w poszczególnych obszarach (wytyczne OECD);

- standardy certyfikowane (*certification standards*): określają, jaki powinien być system zarządzania w danym obszarze, aby uzyskać certyfikat (np. SA 8000, ISO 14001, EMAS, ISO 26000);
- standardy przeglądów (*screening standards*): określają, jakie warunki organizacja musi spełnić, aby mogła zostać zakwalifikowana do danej grupy firm (np. FTSE4GOOD, DJSGI).

Najpowszechniej używane: Ramowe Zasady Raportowania Zrównoważonego Rozwoju standardu Global Reporting Initiative – GRI (kolejne wersje standardu G2, G3, G4) określają zawartość raportu i jego zakres, który obejmuje [Sobczyk 2012b, s. 127]: informacje na temat strategii organizacji w zakresie zrównoważonego rozwoju, profilu raportu oraz struktury nadzoru w organizacji, informacje o podejściu do zarządzania w kontekście: ekonomicznym, społecznym i środowiskowym, wskaźniki: ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, informacje dodatkowe.

Przykładowe rodzaje wskaźników według wytycznych GRI prezentuje tab. 1.

Tabela 1. Zestaw wskaźników wyników zgodnie z wytycznymi GRI

Grupa wyników	Obszary
Ekonomiczne (EC1-EC9)	wyniki ekonomiczne, obecność na rynku, pośredni wpływ ekonomiczny
Środowiskowe (EN1-EN30)	surowce/materiały, energia, woda, bioróżnorodność, emisje, ścieki i odpady, produkty i usługi, zgodność z regulacjami, transport
Praktyki dotyczące zatrudnienia i godnej pracy (LA1-LA14)	zatrudnienie, relacje pomiędzy pracownikami i kierownictwem, bezpieczeństwo i higiena pracy, edukacja i szkolenia, różnorodność i równość szans
Respektowanie praw człowieka (HR1-HR9)	swoboda zrzeszania się i prawo do sporów zbiorowych, praca dzieci, praca przymusowa i obowiązkowa, praktyki w zakresie bezpieczeństwa, prawa ludności rdzennej
Wpływ na społeczeństwo (SO1-SO8)	społeczność lokalna, korupcja, udział w życiu publicznym, naruszenie zasad wolnej konkurencji, zgodność z regulacjami
Odpowiedzialność za produkty (PR1-PR9)	zdrowie i bezpieczeństwo klienta, oznakowanie produktów i usług, komunikacja marketingowa, ochrona prywatności klienta, zgodność z regulacjami

Źródło: [Paszkievicz 2011, s. 335].

5. Rachunkowość a raportowanie zrównoważonego rozwoju

Należy się zgodzić ze stwierdzeniem, że istotą raportu ze społecznej odpowiedzialności jest przedstawienie otoczeniu organizacji gospodarczej korzyści, jakie odnosi społeczeństwo i poszczególni interesariusze z jej funkcjonowania, a także ukazanie, że potrafi ona zachować równowagę między poszczególnymi aspektami jej działalności [Paszkievicz, Szadziwska 2011, s. 78-79].

Tabela 2. Ramy sprawozdawczości środowiskowej w sprawozdaniach rocznych

Części sprawozdania finansowego	Zalecane ujawniane informacje środowiskowe
Raport zarządu	– zobowiązania jednostki do stałej poprawy działań środowiskowych – istotne ujawnienia od poprzedniego okresu
Przeгляд segmentów działalności	– zamieszczanie danych środowiskowych w podziale na segmenty – usprawnienia w kluczowych obszarach od ostatniego sprawozdania
Przeгляд środowiskowy	– zakres przeglądu – oświadczenie o polityce środowiskowej firmy – kluczowe problemy środowiskowe dotyczące firmy – odpowiedzialność firmy – opis systemu zarządzania środowiskowego dla standardów międzynarodowych (np. ISO/EMAS) – dane o dokonaniach środowiskowych w podziale na segmenty działalności, dotyczące: zużycia wody, materiałów, emisji CO ₂ , NO _x , SO ₂ , sposobu usuwania odpadów – specyficzne dane odnośnie do sektora – dane finansowe dotyczące kosztów środowiskowych i kosztów związanych ze środowiskiem – oszacowanie finansowe oszczędności i zysków płynących z wysiłków proekologicznych – powiązanie z innymi sprawozdaniami środowiskowymi – niezależne oświadczenie weryfikujące
Raport zarządu	– oświadczenie o polityce środowiskowej, gdy nie występuje w innym miejscu sprawozdania
Ujawnienie dotyczące polityki rachunkowości	– oszacowanie rezerw – polityka kapitalizacji – polityka amortyzacji
Rachunek zysków i strat	– wyjątkowe obciążenia środowiskowe – inne środowiskowe koszty i straty, gdy nie są wykazane w innym miejscu sprawozdania
Bilans	– rezerwy środowiskowe – kapitalizowane koszty środowiskowe – oczekiwane należności
Noty	– warunkowe pasywa środowiskowe z wyjaśnieniem
Inne	– dane środowiskowe mogą być również ujęte w uproszczonych sprawozdaniach finansowych

Źródło: [Węgrzyńska 2007, s. 335].

Jak zauważa G. Zasuwa, informacje w zakresie społecznej odpowiedzialności są prezentowane w sprawozdaniach finansowych w różny sposób [Zasuwa 2012, s. 194]: jako odrębny raport społeczny, jako element informacji dodatkowej lub sprawozdania zarządu z działalności, jako integralny element tradycyjnie pojmowanego systemu rachunkowości (sporządzane zgodnie ze standardem GRI, AA 1000, ISO 26000, Carbon Disclosure Project, wytyczne OECD, Global Compact ONZ lub innymi rekomendacjami):

Według P. Roszkowskiej, z punktu widzenia inwestorów wyższa jakość raportów społecznych wymaga [Roszkowska 2009, s. 395]: „zachowania cech jakościowych ujawnień, raportowania spójnego z nakreślaną strategią przedsiębiorstwa, zapewnienia szerszego kontekstu, tzn. uwzględnienia w raporcie społecznej odpowiedzialności działań całego łańcucha dostaw, klientów, jednostek powiązanych itp., weryfikacji raportu społecznej odpowiedzialności biznesu, włączenia interesariuszy w proces raportowania”.

Przykładowe ramy tzw. sprawozdawczości środowiskowej prezentuje tab. 2.

Natomiast narzędzia środowiskowej rachunkowości zarządczej służące do uzupełnienia informacji ze środowiskowej rachunkowości finansowej to na przykład [Baran 2009, s. 160-175]: rachunek kosztów pełnych (*Full Cost Accounting* – FCA) – który umożliwia identyfikację oraz ilościowe określenie kosztów w cyklu życia produktu, usługi, działania (koszty bezpośrednie, pośrednie) (lub *Full Cost Environmental Accounting* – FCEA – koncepcja podobna do FCA, ale dotycząca aspektów środowiskowych), koszty całkowite – (*Total Cost Assessment* – TCA), np. TCA I – finansowa analiza długoterminowa obejmująca cały zakres kosztów wewnętrznych oraz oszczędności związanych z inwestycjami, ocena kosztów cyklu życia (*Life Cycle Cost Assessment* – LCCA) – szacowanie kosztów cyklu życia produktu lub usługi poprzez identyfikację konsekwencji środowiskowych i przypisanie im wartości wyrażonej w jednostkach monetarnych itp.

Jak podkreśla M. Sobczyk, w odpowiedzi na potrzebę raportu, który byłby wszechstronny, spójny, rzetelny, ale i zwięzły, powstała idea raportowania zintegrowanego. Zintegrowany raport powinien ujmować łącznie informacje finansowe oraz niefinansowe, z uwzględnieniem kwestii społecznych, środowiskowych i z zakresu ładu korporacyjnego, z przedstawieniem nakładów na te działania i ich efektów. Przybliża to spójny obraz zrównoważonego rozwoju organizacji gospodarczej [Sobczyk 2012a, s. 156].

Raportowanie zintegrowane polega zatem na takim połączeniu tradycyjnych sprawozdań finansowych ze sprawozdawczością dotyczącą zrównoważonego rozwoju, komentarzem zarządu, praktykami nadzoru korporacyjnego i praktykami wynagradzania, które zapewnia jasną i zwięzłą prezentację sposobu organizacji i zarządzania organizacją gospodarczą oraz tworzenia przez nią wartości obecnie i w przyszłości. Kluczowe elementy raportu zintegrowanego to: model biznesowy, kontekst prowadzenia działalności (w tym opis ryzyka i możliwości), cele strategiczne i strategię ukierunkowane na ich osiągnięcie, ład korporacyjny, zdolność do osiągnięcia wyników oraz perspektywy na przyszłość [Sobczyk 2012a, s. 156].

Rachunkowość, jako system informacyjno-kontrolny, powinna mierzyć, wyceniać, prezentować w sprawozdaniu finansowym i ujawniać informacje potrzebne interesariuszom – w aspekcie koncepcji zrównoważonego rozwoju. Dlatego oprócz odpowiednich uregulowań prawnych w ramach rachunkowości finansowej i wybranych rozwiązań na gruncie rachunkowości zarządczej istotne jest tzw. zarządzanie interesariuszami [Adamczyk 2009, s. 89]. Doskonalenie polityki informacyjnej

organizacji bowiem i zmiany w jej sprawozdawczości (np. raportowanie zintegrowane) wymagają zidentyfikowania interesariuszy organizacji i oceny ich potrzeb informacyjnych, co jest punktem wyjścia do opracowania strategii postępowania i komunikowania się z interesariuszami. Ma to istotne znaczenie w aspekcie przyjętej strategii zarządzania informacjami i wiedzą w każdej organizacji gospodarczej.

6. Ład korporacyjny a zarządzanie informacjami i wiedzą

Ład korporacyjny oznacza system instytucji prawnych i ekonomicznych (formalnych i nieformalnych reguł działania), służących regulowaniu stosunków kontraktowych pomiędzy wszystkimi interesariuszami zaangażowanymi w funkcjonowanie korporacji [Zalega 2003]. Umiejętnie prowadzony nadzór nad organizacjami gospodarczymi powinien zwiększać prawdopodobieństwo sukcesu i zmniejszać ryzyko zaistnienia sytuacji kryzysowych oraz zabezpieczać właścicieli spółek i interesariuszy przed niekorzystnymi działaniami wynajętych menedżerów [Wąchol 2008, s. 399].

Jak stwierdza J. Paliszkievicz, wzrost wielkości i stopnia złożoności organizacji gospodarczych oraz zaostrzenie warunków ich konkurencyjności, a także wzrost wymagań w zakresie sprawności ekonomicznej powodują, że radom nadzorczym coraz trudniej jest skutecznie monitorować działania zarządu i wpływać na stały wzrost wartości organizacji. Dlatego rady nadzorcze powinny stosować te mechanizmy, które wymuszają na organizacjach gospodarczych zapotrzebowanie na innowacje. To z kolei determinuje efektywne zarządzanie informacjami i wiedzą [Paliszkievicz 2008, s. 140] i wymaga nowego podejścia do strategii, struktury organizacyjnej, systemów komunikowania się wewnątrz organizacji itp. [Skrzypek 2008, s. 45].

Jak podkreśla J. Fraś, dla przetrwania i rozwoju organizacji istotne jest posiadanie, gromadzenie, utrzymanie i dostarczanie informacji i wiedzy ich użytkownikom. Potrzebne są techniczno-organizacyjne środki gromadzenia, komunikacji, przetwarzania danych, informacji, wiedzy i ich ochrony itp., co powoduje konieczność efektywnego zarządzania informacjami i wiedzą [Fraś 2011, s. 29].

Złożoność informacyjna strategii rozwoju zrównoważonego jest „efektem nałożenia się na siebie trzech makrosystemów – gospodarki, społeczeństwa i przyrody (środowiska przyrodniczego). Zrozumienie funkcjonowania każdego z nich oddzielnie wymaga dużych zasobów wiedzy (informacji), a nałożenie na siebie powiększa aspekt informacyjny” [Czaja 2009, s. 190].

7. Podsumowanie

Standardy ładu korporacyjnego determinują politykę informacyjną organizacji gospodarczej nastawioną na potrzeby jej interesariuszy, w tym zwiększoną otwartość informacyjną organizacji, co implikuje stosowanie zasad społecznej odpowiedzialności.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że komunikacja, rozumiana jako przepływ informacji, to czynnik wartości i efektywności działania każdej organizacji. Powoduje to przyjęcie określonych rozwiązań w systemie rachunkowości, w tym zakres ujmowanych, mierzonych, wycenianych, prezentowanych w sprawozdaniu finansowym i ujawnianych informacji na gruncie rachunkowości finansowej i zarządczej – w kontekście stosowania zasad społecznej odpowiedzialności. Ma to wpływ na powstanie nowej jakości relacji ze wszystkimi interesariuszami, przez większą przejrzystość i wiarygodność informacji sprawozdawczej, a także poprawę efektywności komunikacji. Ale wymaga też przyjęcia odpowiedniej strategii zarządzania informacjami i wiedzą. Te procesy wzajemnego oddziaływania interesariuszy, ich komunikowanie się, kreowanie w tych procesach nowej wiedzy mogą być strategicznym zasobem organizacji, zwiększającym jej wartość.

Literatura

- Adamczyk J., *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw. Teoria i praktyka*, PWE, Warszawa 2009.
- Czaja S., *Informacja jako podstawa kształtowania zrównoważonego rozwoju i gospodarki opartej na wiedzy*, [w:] *Zrównoważony rozwój gospodarki opartej na wiedzy*, red. B. Poskrobko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2009.
- Baran J., *Możliwości i metody włączenia aspektów ekonomicznych do oceny cyklu życia*, [w:] *Funkcjonowanie przedsiębiorstw w warunkach zrównoważonego rozwoju i gospodarki opartej na wiedzy*, red. E. Sidorczuk-Pietraszko, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku, Białystok 2009.
- Fraś J., *Zarządzanie informacją elementem budowy przewagi konkurencyjnej e-przedsiębiorstwa*, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania nr 21, www.wneiz.pl/nauka_wneiz/SiP/SIP21-2011/SIP-21-3.pdf.
- Jabłoński A., *Zrównoważony rozwój a zrównoważony biznes w budowie wartości przedsiębiorstw odpowiedzialnych społecznie*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas, Oficyna Wydawnicza Humanitas, Sosnowiec 2010.
- Kuźbik P., *Komunikacja społecznej odpowiedzialności w praktyce organizacyjnej*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica” nr 234, Łódź 2010.
- Lulewicz-Sas A., *Koncepcja społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw w teorii interesariuszy*, [w:] *Trendy i wyzwania zrównoważonego rozwoju*, red. B. Kryk, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2011.
- Marcinkowska M., *Roczny raport z działań i wyników przedsiębiorstw*, Oficyna Wydawnicza, Kraków 2005.
- Mikołajek-Gocejna M., *Otwartość informacyjna spółki jako źródło wzrostu jej wartości*, [w:] *Valued Based Management*, red. A. Szablewski, K. Paniewski, B. Bartoszewicz, Poltext, Warszawa 2008.
- Naprzeciw standardom*, Biuletyn Deloitte, Biuletyn MSSF Wydanie 08/2011, grudzień 2011, www.ia-splus.com/en/.../biuletyn-mssf/biuletyn-mssf-2011-08/at.../file.
- Paszkievicz A., Szadziewska A., *Przejawy społecznej odpowiedzialności w działalności przedsiębiorstw*, http://zif.wzr.pl/pim/2011_1_1_7.pdf, 2011, (dostęp: 01.04.2013).
- Paszkievicz A., *Spoleczna odpowiedzialność i jej raportowanie w instytucjach finansowych*, http://zif.wzr.pl/pim/2011_4_5_27.pdf, (dostęp: 01.04.2013).

- Paliszkiewicz J.O., *Nowe wyzwania dla rad nadzorczych w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa opartego na wiedzy*, [w:] *Rola nadzoru korporacyjnego w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, red. S. Rudolf, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008.
- Roszkowska P., *Raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu*, [w:] *Migracja kapitału w globalnej gospodarce*, red. A. Szablewski, Warszawa 2009.
- Rybak M., *Etyka menedżera – społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstwa*, PWN, Warszawa 2004.
- Skrzypek E., *Zarządzanie wiedza w konkurencyjnym otoczeniu*, „Organizacja i Zarządzanie” 2008, nr 1.
- Sobczyk M., *Narzędzia zapewniania wiarygodności raportów CSR w czasach obecnego kryzysu gospodarczego*, [w:] *Finanse i rachunkowość w warunkach niestabilnego otoczenia*, red. M. Wypych, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, t. XIII, z. 14, Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, Łódź 2012a.
- Sobczyk M., *Zintegrowane raportowanie – nowy model raportowania biznesowego*, „Przedsiębiorczość i Zarządzanie”, t. XIII, z. 1, Wydawnictwo SAN, 2012b.
- Wąchol J., *Corporate governance w gospodarce opartej na wiedzy w warunkach kryzysu*, [w:] *Rola nadzoru korporacyjnego w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*, red. S. Rudolf, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008.
- Węgrzyńska M., *Identyfikacja, ewidencja i prezentacja wyników działań proekologicznych w rachunku ekonomicznym*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 1158, Wydawnictwo UE, Wrocław 2007.
- Wierzbička-Mazur E., *Koncepcja zrównoważonego rozwoju jako podstawa gospodarowania środowiskiem przyrodniczym*, http://mikroekonomia.net/system/publication_files/979/original/2.pdf?131522-7136 (dostęp: 04.2013).
- Zalega K., *Systemy corporate governance a efektywność zarządzania spółką kapitałową*, SGH, Warszawa 2003.
- Zasuwa G., *Społeczna odpowiedzialność jako perspektywiczny obszar w sprawozdawczości przedsiębiorstw*, [w:] *Polityka rachunkowości jednostki a jakość sprawozdania finansowego – wybrane aspekty*, KUL, Lublin 2012.
- Żądło K., *Budowa kapitału zaufania*, [w:] *Zmienność rynków kapitałowych a wartość*, red. A. Szablewski, Poltext, Warszawa 2010.

CORPORATE GOVERNANCE IN TERMS OF SUSTAINABLE GROWTH AND ACCOUNTING

Summary: Capital market gives new challenges for accounting related to the equality of financial reporting information. Good corporate governance assures that the needs of stakeholders having reasonable expectation to the company action are taken into consideration in decision making with respect to the company functioning with the CSR concept. It is connected with changes in accounting system of a company, its reporting and communication standards.

Keywords: social responsibility, sustainable development, accounting, corporate governance.